

Ovisnost predškolske djece o novim medijima

Križanić, Klara

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:537767>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Klara Križanić

OVISNOST PREDŠKOLSKE DJECE O NOVIM MEDIJIMA

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Klara Križanić

OVISNOST PREDŠKOLSKE DJECE O NOVIM MEDIJIMA

Diplomski rad

Mentorica:
Prof. dr. sc. Tamara Gazdić-Alerić

Zagreb, srpanj 2024.

IZJAVA O IZVORNOSTI RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u njegovoj izradi nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(Vlastoručni potpis studenta)

Sadržaj

UVOD	1
MEDIJI.....	3
<i>POVIJEST MEDIJA</i>	3
<i>MASOVNI MEDIJI</i>	5
OVISNOST PREDŠKOLSKE DJECE O NOVIM MEDIJIMA	7
<i>UTJECAJ NOVIH MEDIJA NA DJEČJI RAZVOJ</i>	7
ULOGA ODGOJITELJA U ODNOSU MEDIJA I DJECE	9
<i>SUVREMENI ODGOJITELJ</i>	10
VAŽNOST EDUKACIJE RODITELJA, ODGOJITELJA I DJECE	12
ISTRAŽIVANJE I REZULTATI.....	15
<i>CILJ ISTRAŽIVANJA</i>	15
<i>METODA ISTRAŽIVANJA</i>	15
<i>SUDIONICI</i>	15
<i>REZULTATI ISTRAŽIVANJA</i>	16
<i>RASPRAVA</i>	26
ZAKLJUČAK	27
LITERATURA.....	29

SAŽETAK

Mediji su postali neizostavan dio ljudske svakodnevnice i današnje se društvo teško može zamisliti bez njih. Svaki je novi dan prisutnije sve više medija, svakog trena dolaze novi koji ulaze u živote ljudi i postaju njihov sastavni dio. U današnje su vrijeme djeca sve više izložena medijima i bez njihove je prisutnosti nemoguće zamisliti djetetovo odrastanje, što uvelike utječe na njihov rast i razvoj. *Ovisnost predškolske djece o novim medijima* tema je ovoga diplomskog rada. U radu će biti objašnjeni novi mediji, kao i njihov utjecaj na djecu predškolske dobi.

Cilj je ovoga rada ukazati na pretjeranu ovisnost djece o medijima, kao i na važnost uloge roditelja i odgojitelja u procesu djetetova odrastanja i sprečavanja loših utjecaja koje digitalni svijet može donijeti i vrlo lako prenijeti na dijete. U ovome je diplomskom radu provedeno istraživanje koje je utemeljeno hipotezama: roditelji nisu dovoljno upućeni o mogućim negativnim utjecajima medija na djecu predškolske dobi, mediji imaju više negativan nego pozitivan utjecaj na djecu te roditelji smatraju kako njihova djeca provode previše vremena na medijima.. Ispitani su roditelji djece predškolske dobi dječjih vrtića u Petrinji putem *on-line* ankete. Rezultati istraživanja pokazuju kako roditelji većim dijelom smatraju da mediji imaju negativan utjecaj na njihovu djecu te se iz toga može zaključiti da su hipoteze dobro postavljene.

Ključne riječi: *mediji, djeca, ovisnost, utjecaj, roditelji, odgojitelji*

SUMMARY

The media have become an indispensable part of human everyday life, and today's society can hardly be imagined without them. Every new day, more and more media are present, new ones are coming every moment, they enter people's lives and become an integral part of them. Nowadays, children are increasingly exposed to the media and it is impossible to imagine a child growing up without their presence, which greatly affects their growth and development. Preschool children's addiction to new media is the topic of this thesis. The paper will explain new media, as well as their influence on preschool children.

The aim of this paper is to point out the excessive dependence of children on the media, as well as to point out the importance of the role of parents and educators in the process of the child growing up and preventing bad influences that the digital world can bring and very easily transfer to the child. In this thesis, research was conducted based on the hypotheses: parents are not sufficiently informed about the possible negative effects of the media on preschool children, the media has more negative than positive influence on children, and parents believe that their children spend too much time on the media. Parents of preschool children from kindergartens in Petrinja were surveyed through an online survey. The results of the research show that parents mostly believe that the media has a negative influence on their children, and from this it can be concluded that the hypotheses set are well established.

Key words: media, children, addiction, influence, parents, educators

UVOD

Poznato je da su mediji zauzeli veliku ulogu u životima, ne samo djece već i odraslih i da se bez njih teško može zamisliti današnja svakodnevnica. U svome radu Mandarić (2012: 134) tvrdi kako djeca i adolescenti odrastaju u digitalnoj kulturi gdje su mediji ti koji imaju sve važniju ulogu u oblikovanju njihova identiteta. Dječji su interesi, vrijednosti i mišljenja pod utjecajem novih medija. Prema Ilišin, Marinović Bobinac i Radin (2001) utjecaj medija na djecu počinje već od samoga početka njihova života, odnosno, dolaskom na svijet i u okruženje koje je prepuno različitih medija. Neizbježna su stavka naših života masovni mediji koji narušavaju socijalizacijski proces svih ljudi, a najviše djece (Ilišin, Marinović Bobinac i Radin, 2001). Današnji se život ne može zamisliti bez medija jer su nove tehnologije postale neizostavan dio našega života. Mediji su sve više zastupljeni i lako su dostupni u svim svojim oblicima gotovo svakoj osobi.

Ovaj se diplomski rad bavi ovisnošću djece o novim medijima. Rad je empirijski te će u njemu biti provedeno istraživanje „*Utjecaj medija na živote djece*“ na uzorku od 38 roditelja djece predškolske dobi iz petrinjskih vrtića. Cilj je istraživanja dobivanje informacija od roditelja o tome koliko njihova djeca dnevno provode vremena na različitim vrstama medija te dobivanje njihova mišljenja o pozitivnim i negativnim stranama medija za njihovu djecu. Također, do danas je provedeno više istraživanja na temu medija i djece. U Velikoj je Britaniji provedeno istraživanje koje je pokazalo da su djeca u dobi od 4 do 7 godina izložena televiziji čak dvadeset i dva sata tjedno, što bi značilo da televiziju gledaju tri sata dnevno. Istraživanje navodi da 2 % djece u toj dobi televiziju gleda iza 20 sata (Inglis, 1997). Provedeno je i istraživanje u Sjedinjenim Američkim Državama na skupini djece manje dobi u kojemu su im prikazane scene iz filmove koje sadrže nasilje. Kada su djeca odgledala te scene, stručnjaci su im dali lutku Boba te su krenuli promatrati kako se djeca prema njemu ponašaju. Stalak na kojemu je bila lutka bio je fleksibilan, te se svaki put kada bi ga djeca udarila, on uspravio. Bilo je djece koja su ga udarila, dok se neki nisu odlučili na to. Ovo istraživanje pokazuje da su djeca sklona provođenju nasilja – ako ih se na to potakne (Inglis, 1997).

U istraživanju ovoga diplomskog rada svrha je u tome da se upozori na štetne posljedice medija u predškolskoj dobi te da se potakne roditelje na to da osvijeste činjenicu kako treba držati pod kontrolom vrijeme koje njihova djeca provode na medijima, kao i medijske sadržaje kojima su izložena.

Glavna je hipoteza da roditelji nisu dovoljno upućeni o mogućim negativnim utjecajima medija na djecu predškolske dobi. Istraživanje se sastoji od strukturiranog upitnika, odnosno ankete, s većinski pitanjima zatvorenog tipa. Anketa je kreirana putem upitnika koji je bio poslan roditeljima putem njihovih e-adresa. Na taj su način prikupljeni podatci o vremenu koje djeca provedu na medijima, koji su im mediji dostupni, jesu li ti mediji zaštićeni nekom roditeljskom zaštitom, gdje se nalaze (dnevni boravak, dječja soba), odnosno jesu li djeca pod nadzorom dok su na medijima, smatraju li da bi njihova djeca trebala dnevno manje ili više vremena provoditi na medijima, služe li se djeca medijima prilikom obavljanja nekih drugih radnji, poput jedenja i sl.

Ovaj će se rad najviše usredotočiti na medije koji zauzimaju najveću ulogu u životima djece, a to su internet, televizija i videoigre. Najviše će se istraživati internet i nove aplikacije koje su se pojavile na njemu u posljednjih 20 godina, kao i definirana skupina djece, a to su predškolci, s obzirom na to da oni medijima imaju puno veći pristup od djece vrtićke dobi. Rad će se sastojati od 7 cjelina. Nakon uvodnoga dijela slijedi općenita razrada pojma medija, gdje će ukratko biti objašnjeni djeci najdostupniji masovni mediji te će se opisati njihove pozitivne i negativne strane kako bi se dobio bolji uvid u to kako oni utječu na djecu. Zatim slijedi poglavlje gdje je predstavljena sama tema rada, odnosno, ovisnost djece o novim medijima te će se nakon toga obraditi cjelina koja će govoriti o ulozi odgojitelja u odnosu medija i djece. Zatim će biti obrađena tema koja će govoriti o važnosti edukacije roditelja, odgojitelja, ali i djece kako bi se mediji počeli koristiti na što kvalitetniji način za djecu predškolske dobi. Prije samoga kraja obrađuje se istraživanje te će biti prikazani rezultati toga istraživanja. U sedmom je poglavlju iznesen zaključak, dok će se na kraju rada nalaziti popis korištene literature.

MEDIJI

Mediji podrazumijevaju sredstvo komunikacije; oni prenose, odnosno "posreduju" poruku. Razlikujemo više vrsta medija, a neki su od njih: televizija, internet, telefon, radio, film, tisak i ljudski glas. Glavni je zadatak medija prijenos informacija javnosti na različite načine (Jurčić, 2017). Čisti primjer medija je telefon. „To je puko proširenje prijenosne snage ljudskoga glasa na tisuće kilometara; on omogućuje razgovor.“ (Inglis, 1997, str. 23). Do druge polovine 19. stoljeća tisak je bio dominantan medij koji je zamijenjen električnom komunikacijom, a nakon nje elektroničkom. Radi se o trećem drastičnom obratu u povijesti samih medija i o njegovoj trostrukoj mijeni: pismo – tisak – ekran (Inglis, 1997). Knjige, televizijski i radijski programi, novine i ostali općeniti mediji objedinjuju sadržaje iz svih područja naših života, dok su noviji mediji (mobitel, internet i ostali) postali velik dio života djece i mladih. Djeca imaju uvid u većinu novih stvari upravo iz novijih medija kojima su često izložena. Zbog toga se smatra da su mediji jedno od najmoćnijih sredstava promjene u društvu (Ciboci, Kanižaj i Labaš, 2011).

Mediji se svakodnevno šire i u današnjem su svijetu svima lako dostupni što uvelike utječe na ljudsku svakodnevnicu i na međuljudsku komunikaciju. Oni su poput knjige pune informacija i zabave koja je dostupna svim generacijama i u svim kulturama svijeta. Također, rješenje su za suzbijanje dosade, ali mogu biti i razlog manjka socijalizacije. Mikić (2004) smatra da dijete od najranije dobi odrasta uz medije, ali i navodi da je njegovo djetinjstvo „medijsko“. Upravo zbog toga je sve veća potreba edukacije roditelja o tome kakav utjecaj mediji mogu imati na djecu i, u skladu s time, koliko im dnevno mogu biti izložena.

POVIJEST MEDIJA

Tisak je najstariji medij (Ciboci i sur., 2018). U tiskane medije ubrajamo knjige, časopise, novine i stripove. Početak razvoja medija datira još od drevnih civilizacija kada su se važni događaji i poruke prenosili putem znakovnog jezika preko slikovnih i pisanih simbola (Ciboci i sur., 2018). Kao što je i danas prisutna ljudska potreba za izražavanjem i zapisivanjem svojih misli i osjećaja, i tada su ljudi to radili kroz razna pisma, sličice i znakove, dok su oni u današnje vrijeme napredovali u nove oblike medija kojima se ljudi najviše izražavaju. Mediji se nisu razvili odjednom, već se njihov razvoj događao postupno.

Prve su se knjige pisale rukom jer tada nije bilo drugog načina sve dok Johannes Gutenberg nije 1450. godine izumio prvi tiskarski stroj kojim je izazvao reakcije diljem svijeta (Ciboci i sur., 2018). Funkcioniranje stroja temeljilo se na preši s velikim metalnim slovima. Pet godina poslije, 1455., otkrio je novi i ubrzani proces stvaranja knjiga izumom tiskarskoga stroja, a kao rezultat njegova izuma ubrzo se pojavljuje Biblija u prvome tiskografskom obliku, a tiskana je iste godine u Njemačkoj (Ciboci i sur., 2018). Zahvaljujući njegovu izumu, knjige su postale puno dostupnije, ali i ljudsko je opismenjavanje postalo veće i brže. Pariz je najviše dolazio do izražaja s obzirom na to da je imao čak 181 tiskarsku radionicu (Briggs i Burke, 2011). Nakon knjiga, krenule su se tiskati i novine. Pokraj novina, pojavljuju se i časopisi te se oni usporedno razvijaju. Njihova je razlika u tome što časopisi, za razliku od novina, izlaze u većim vremenskim razmacima i uglavnom objavljuju sadržaje trajnijih vrijednosti (Mokriš, 2011). Tiskani su mediji danas jako razvijeni i postoji nebrojeno puno vrsta novina i časopisa, ali su oni ipak manje zastupljeni u odnosu na suvremene medije. Jedan je od takvih i radio koji je nastao potkraj 19. stoljeća. On je bio prvi netiskani masovni medij. Naziva se i auditativnim medijem zato što ne traži vizualnu usredotočenost. U današnje je vrijeme izuzetno popularan jer ga ljudi rado slušaju prilikom obavljanja nekih drugih aktivnosti, primjerice u automobilima. Radio se temelji na bežičnom prijenosu signala širenjem elektromagnetskih valova (Ciboci i sur., 2018). Prva je radijska postaja KDKA krenula u eter 1920. godine u Pittsburghu u državi Pennsylvania, a sadržavala je izvještavanje o rezultatima predsjedničkih izbora koji su se održali te godine (Ciboci i sur., 2018). Ubrzo nakon razvitka radija Guglielmo Marconi ima novu ideju komunikacije putem bežičnog telegrafa (Ciboci i sur., 2018). Njegova je ideja bila motivirana time da se elektromagnetskim valovima povećala kvaliteta prijenosa zvuka u tadašnjem radiotelegrafu. Nadalje, John Logie Baird 1926. godine pokreće televizijsku kampanju koja je rezultirala emitiranjem prve emisije (Ciboci i sur., 2018). Nakon toga, puno emisija doživljava svoj prvi prijenos. Godine 1936. prenose se sportski događaji, primjerice Olimpijske igre, a 1953. godine u Engleskoj i Velikoj Britaniji prenosi se krunidba kraljice Elizabete II. Događa se još jedna značajna prekretnica i to 1962. godine prijenosom televizijskog signala na gotovo cijeli svijet (Ciboci i sur., 2018). Televizija je najdominantniji medij 20. stoljeća i vrlo brzo postaje najutjecajni medij koji sadrži nepresušan izvor informacija i zabave za milijune gledatelja. Ona donosi prikaz događaja koji su stvarni i izjave ljudi koji su tada bili utjecajni u političkom, gospodarskom i kulturnom području neke države (Car, 2010). Tehnologija televizije neprestano se poboljšavala tijekom godina, sve dok se nije pojavilo računalo i postalo najnaprednijim uređajem tih vremena. S računalom je usko povezan internet. U

usporedbi s drugim medijima, internet i računalo pružaju nam puno više mogućnosti. Internet se javlja 1969. godine, te, od kada se pojavio, zauzima golemu ulogu u životu svakoga njegova korisnika (Ciboci i sur., 2018). Engleski znanstvenik Tim Berners Lee 1989. godine stvara najpoznatiju svjetsku mrežu World Wild Web (www) koja ubrzo postaje najkorištenija internetska usluga za pregled dokumenata (Ciboci i sur., 2018). Ona omogućava pregled velikoga broja digitalnih dokumenata koji su dostupni ljudima preko umreženih računala diljem svijeta. Zbog nepresušnog izvora informacija internet je u posljednjih nekoliko godina zauzeo ulogu najvažnijega svjetskog medija. Doprinos tome donose i aplikacije koje se svakodnevno pojavljuju na njemu, a prva je od značajnijih *Facebook* koji se pojavio 2004. godine i svojim nastankom dao novu dimenziju internetu, ali i svim ostalim aplikacijama koje će se tek na njemu pojavljivati (Ciboci i sur., 2018).

MASOVNI MEDIJI

*"Masovni mediji su institucije koje zadovoljavaju potrebu društva za javnom komunikacijom u kojoj mogu sudjelovati svi pripadnici društva. Masovni mediji su istovremeno komunikacijski oblici/proizvodi, institucije i kulturne formacije."*¹

Masovni mediji mogu imati različit učinak na život svakog pojedinca. Shodno tome, oni postaju sastavni dio ljudskih života jer sadrže informacije o svemu, a upravo to govori o njihovoj dvostrukoj ulozi, onoj zabavnoj, ali i obrazovnoj jer pridonose saznavanju novih informacija i učenju. Internet je medij koji postaje sredstvo u kojem ljudi mogu saznati brojne informacije o bilo kojem području ljudskoga života, također, mogu čuti vijesti koje će im pružiti drugačiji pogled na svijet, ali koje itekako mogu negativno utjecati na njihov život. Beskorisne informacije koje se svakodnevno serviraju ljudima putem medija, vijesti u kojima se ne pronalazi smisao, ali ih ljudi i dalje gledaju i prate, te brisanje vrednota današnjeg društva samo su neki od znakova koji upućuju na negativan utjecaj medija. Ljudima se daje na izbor što će gledati i slušati, pa tako svaki pojedinac bira sebi ono najzanimljivije za čitanje, gledanje ili slušanje. No, s obzirom na to da se mediji svakim danom razvijaju sve više i više, potrebe publike postaju sve veće te se nameće pitanje što više ponuditi ljudima kako bi bili zadovoljni ili kako bi naučili nešto novo što do prije nisu već vidjeli ili čuli.

¹ Z. Peruško: Uvod u medije, Naklada Jesenski i Turk; Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb, 2011., str. 15.

*"Svaki masovni ili komunikacijski medij nastaje tehnološkom inovacijom, razvija se u novu kulturnu i društvenu formu odgovarajući na potrebe publike, a širenjem i upotrebom u interakciji s društvenom sredinom mijenja oblike društvene komunikacije i interakcije. Svaki novi medij preuzima postojeće programske forme i žanrove, a karakteristika je suvremenih medija miješanje i rekombinacija žanrova te transmedijalnost medijskih sadržaja."*²

Televizija i internet predstavljaju medije koji zauzimaju vrlo važno mjesto u životu djece i mladih. Oni utječu na druženje s prijateljima, usvajanje znanja, ali i na sudjelovanje u različitim područjima života svih ljudi, odnosno, utječu na društveni i emocionalni razvoj djece. Ne postoji definicija koja će medije striktno svrstati pod dobre ili loše. Bitno je znati se pametno služiti sadržajima koji se njima prenose.

² Z. Peruško: Uvod u medije, Naklada Jesenski i Turk; Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb, 2011., str. 36.

OVISNOST PREDŠKOLSKE DJECE O NOVIM MEDIJIMA

Današnja su djeca izložena medijima i medijskim sadržajima već od najranijih dana. Većina se djece s medijima susretne u prve dvije godine života pri čemu izloženost medijima raste kako rastu i oni. Istraživanja pokazuju da djeca predškolske dobi na medijima provode prosječno od 2 do 3 sata dnevno (Ofcom, 2019; Wartella, Rideout, Lauricella, Connell, 2014), s tim da svake godine ta količina vremena koju djeca provode uz medije raste (Ofcom, 2019; Chaudron, 2015; Common Sense Media, 2013). Utješna je činjenica da, iako su mediji važni u životima djece, oni i dalje radije odabiru druženje i igranje s drugom djecom i roditeljima (Chaudron, 2015). Brojni se znanstvenici slažu s time da bi roditelji trebali, izuzev nadziranja količine vremena koje njihova djeca provedu na medijima, uzeti u obzir i pozitivne strane koje masovni mediji sa sobom nose, sve dok djeca zbog korištenja medija ne zanemaruju druženje s članovima obitelji, prijateljima, spavanje i ostale obaveze (Livingstone, 2016).

„Smatra se da djeca tek u dobi od 5 do 8 godina počinju razlikovati stvarnost i fikciju i tada konačno postaju svjesni da sadržaji koje vide na televiziji nisu stvarni i da likovi u crtanim filmovima u stvarnosti zapravo ne postoje. Do tada mnoga djeca misle da svi likovi koje gledaju ne televizijskom ekranu žive u njemu i da se sve što vide na ekranu zaista i dogodilo“ (Ciboci, 2015).

UTJECAJ NOVIH MEDIJA NA DJEČJI RAZVOJ

Kao što je i prije navedeno, mediji mogu imati pozitivan i negativan utjecaj na djecu. Roditelji bi trebali djeci dati do znanja kakve sve učinke mediji mogu pružiti i što djeca mogu uz pomoću njih naučiti. Također, s obzirom na to da se razvoj djeteta sve više odvija uz prisutnost medija, djeci se trebaju objasniti prednosti i nedostaci uključenosti medija u njihov razvoj (Mikić, 2004). Umjesto da se u početku stvori averzija prema medijima i njihovu utjecaju, roditelji bi trebali biti promatrači i ustanoviti kakav utjecaj pojedini medij ima na njihovo dijete i njegov razvoj. U slučaju da se u fazi promatranja primijeti kako neki medijski sadržaj ima negativan utjecaj na dijete, roditelji su ti koji trebaju razgovarati s djetetom i objasniti im što je tu loše i kako da se odmaknu od takva sadržaja. Uz sve to, treba sagledati i djetetovo stajalište te čuti njegovo mišljenje (Mikić, 2004). Mediji kojima je dijete izloženo imaju veliki utjecaj na njihov razvoj. Uporaba medija od strane djece može imati pozitivne

učinke jedino ako se odvija uz prisutnost roditelja te ako obuhvaća pravi sadržaj koji je primjeren djetetovoj dobi.

Postoje brojne videoigre koje uvelike pomažu u razvoju koordinacije i fine motorike djece, iako one sa sobom donose i negativne posljedice ako im je dijete pretjerano izloženo. Štetne učinke na mentalni razvoj djece imaju nasilne videoigre te se zbog toga roditeljima treba savjetovati da budu aktivni promatrači onoga čemu su njihova djeca izložena. Javno zdravstvo je već dugi niz godina zabrinuto radi učinka nasilnih videoigara. Brojne videoigre koje su ocijenjene kao pogodnima za svu publiku sadrže značajne količine nasilja (64 % sadrži namjerno nasilje, a 60 % nagrađuje igrače za ozljeđivanje likova).³

Kao i kod televizije, pretjerano vrijeme koje dijete provede na internetu može ometati njegovu normalnu socijalizaciju s vršnjacima i obitelji, ali može potaknuti i djetetovu neaktivnost koja vrlo brzo može dovesti do pretilosti. Također, štetni učinci medija na djetetov razvoj mogu se očitovati i u tome što brojni mediji potiču mržnju i nasilje putem svojih mrežnih stranica. Dijete koje je žrtva često može misliti kako nema izlaza i prate ga osjećaji poput straha, tuge, usamljenosti, zabrinutosti, posramljenosti i drugih, što uvelike utječe na njegov rast i razvoj.⁴

³ Canadian Paediatric Society. Impact of media use on children and youth, *Paediatr Child Health*. 2003; 8(5): 301-306.

⁴ Canadian Paediatric Society. Impact of media use on children and youth, *Paediatr Child Health*. 2003; 8(5): 301-306.

ULOGA ODGOJITELJA U ODNOSU MEDIJA I DJECE

Djeca odrastaju u svijetu u kojemu je teško zamisliti dan bez tehnologije. Sve što čuju i vide od drugih, ona kopiraju i u nekom trenutku života se to očituje u njihovu ponašanju, govoru ili komunikaciji s drugima. Odrasli ljudi u većini će slučaja moći procijeniti vrijeme provedeno na medijima i moći će ga kontrolirati, dok će djeci trebati pomoć odraslih u tim područjima. Postavlja se pitanje hoće li se djeca rane i predškolske dobi moći oduprijeti negativnom utjecaju koji mediji sa sobom nose i hoće li se to očitovati u njihovom daljnjem razvoju. Današnje se društvo vrlo brzo naviknulo na to da se socijalni kontakt gubi te da se on zamjenjuje onim virtualnim. Također, današnje se društvo, nažalost, sve više privikava na to da je normalno provoditi vrijeme gledajući u mobitele, čak i u vrijeme druženja s drugim ljudima i u trenutku razgovora. Stoga se odgojiteljima nameće velika uloga u kojoj trebaju pokazati djeci u kojim je mjerama dobro služiti se medijima i na koji im način pristupati, a da ono pritom ne šteti njihovu rastu i razvoju.

Sve je veća potreba za obrazovanjem djece kako se koristiti medijima (Mikić i Rukavina, 2006). Djeci se na primjeren način trebaju objasniti pozitivne i negativne strane medija, treba ih se već od predškolske dobi učiti da kritički pristupaju medijskim sadržajima i da ne vjeruju u sve ono što mediji prenose. Medije je najbolje predstaviti kao izražajno i oblikovno sredstvo pri čemu treba opažati djetetov doživljaj svakoga medija te ga koristiti u pedagoškom djelovanju uz analiziranje medijskog sadržaja (Mikić, 2002). Česta je pojava da djeca žele probati razne situacije koje im se nameću kroz medije i koje ona sama vide te je u tim trenucima preporučljivo koristiti ponašanje koje je medijski usmjereno za pedagoško djelovanje. Započinjanje razgovora o tome što su vidjeli na medijima, fotografiranje ili snimanje kako bi se dopunio njihov doživljaj odlični su poticatelji zdravog korištenja medija (Mikić, 2002). S pomoću takva pristupa djeca uviđaju kako su poruke koje vide u medijima rezultat unaprijed napravljenog plana, čime ona automatski postaju medijski pismenija (Mikić, 2002). U predškolskim se sustavima socijalizacija odvija u komunikaciji s odgojiteljima i vršnjacima. Djeca su znatiželjna bića koja vole istraživati i razgovarati o svemu što vide, pa tako i o medijskim sadržajima kojima su bila izložena i koja su gledali. Odgojitelji su promatrači, ali i osobe koje trebaju poticati djecu na dodatnu interakciju s njihovim vršnjacima, što mogu napraviti i putem medija koji su prisutni u odgojno-obrazovnim ustanovama kao što su televizija, radio ili računalo. S obzirom na to da su roditelji u današnje vrijeme vrlo popustljivi i djeci puno toga dopuštaju, odgojiteljima se

nameće težak zadatak u kojem trebaju djeci ograničiti vrijeme koje će provoditi u prisutnosti medija. Može se reći da se današnja djeca više ne koriste tehnologijom, već tehnologija počinje koristiti njih.

Medijski bi odgoj trebao postati sastavni dio rada u vrtiću s obzirom da će dječji svijet u budućnosti biti sve više obilježen medijima. Pedagoški je zadatak pripremiti ih za to vrijeme (Mikić, 2002). Spremnost pojedinca na samostalno korištenje medija na način koji je praktičan i teorijski naziva se medijska kompetencija. Odgojitelji su ti koji im trebaju ponuditi razne načine kako bi medije spoznali kao praktične i poučne (Mikić, 2002). Glavni faktori u postizanju što boljih rezultata su opremljenost vrtića, sadržaji kroz koje se mediji mogu upoznati, medijska educiranost odgojitelja, te postavljanje jasnih granica pri njihovom korištenju. U predškolskoj je dobi važno prepoznati zabavne i korisne strane medija, kao i one loše i negativne kako bi se od njih na vrijeme mogli maknuti (Mikić, 2002).

SUVREMENI ODGOJITELJ

Prema Ciboci, Kanižaju i Labašu (2011) donedavno se gledalo na medije kao na nešto što je tehničko i što je zahtijevalo određena znanja i sposobnosti, dok je u današnje vrijeme to postalo prihvaćeno mjesto susreta i kontakta s prijateljima, mjesto gdje se razmjenjuju ideje, interesi, kupuju razne stvari, dijele savjeti i ostalo.

Kao sastavni dio današnjeg življenja digitalna tehnologija formira novu digitalnu kulturu koja označava način stvaranja sadržaja pri čemu objedinjuje sve vrste umjetnosti te tako predstavlja posebnu vrstu obrazovanja (Rogulj, 2022). Ona se temelji na interaktivnosti, virtualnosti, mobilnosti, digitalizaciji, novoj publici, novim medijima, konvergenciji, medijskoj revoluciji te medijskoj industriji. Odgojiteljeva je profesionalna uloga pratiti promjene koje će moći primijeniti u praksi kako bi postao i ostao dijelom zajednice odgojitelja koja upotrebljava informacijsku i komunikacijsku tehnologiju (Rogulj, 2022). Umrežavanje odgojno-obrazovnih radnika u današnje je vrijeme uvelike olakšano. Putem društvenih mreža povezuju ih zajednički interesi i problematika koji im dodatno pojednostavljaju pristup novim idejama i informacijama, gradeći pritom mjesto zajedništva i razmjenjivanja iskustava (Rogulj, 2022). Facebook je društvena mreža koja je najzastupljenija među odgojno-obrazovnim radnicima. Putem raznih Facebook grupa, oglašavanja, objava, poruka i ostaloga odgojitelji razmjenjuju fotografije i međusobne stavove u procesu vođenja

evidencije i dokumentacije odgojno-obrazovne prakse (Rogulj, 2022). Druga vodeća društvena mreža među odgojiteljima jest YouTube. Putem nje korisnici mogu objavljivati, komentirati, ocjenjivati i dijeliti videozapise te tako ući u kontakt s drugim njezinim korisnicima. Odgojitelji je najviše koriste za dobivanje ideja za rad s djecom. YouTube predstavlja nepresušan izvor ideja i sadržaja kojima se odgojitelji koriste u svome odgojno-obrazovnom radu. Između ostaloga, pozitivno je i saznanje kako ove dvije društvene mreže mogu biti međusobno umrežene te kroz svoju povezanost mogu pružiti još više mogućnosti i bolji uvid u pregled sadržaja (Rogulj, 2022). Kao što sve ima svoje prednosti i nedostatke, tako i navedene društvene mreže imaju razne negativne učinke. Odgojitelji su dužni raditi na smanjenju negativnog utjecaja medijskih sadržaja i njihove pretjerane upotrebe koje uvelike mogu utjecati na fizičko i psihičko zdravlje djeteta. Stoga je od velike važnosti upozoriti djecu na negativne strane medija i osvijestiti ih o tome što se sve može dogoditi prilikom njihove nekontrolirane i prekomjerne upotrebe (Rogulj, 2022).

„Suvremeni odgojitelji kao pedagoški praktičari trebaju poticati redefiniranje prethodnih stavova, a tome znatno može doprinijeti osmišljavanje njihovog obrazovanja koje će potaknuti razvoj istraživački orijentiranih, kreativnih i kritički promišljajućih stručnjaka.“ (Pintar, 2020, str. 105).

VAŽNOST EDUKACIJE RODITELJA, ODGOJITELJA I DJECE

U današnje je vrijeme pred roditelje stavljen veliki izazov kada se radi o odgoju njihove djece. Sve je veća prisutnost negativnih stvari, kao i šokantnih slučajeva koji se počinju pojavljivati u sve ranijem razdoblju djetetova života. Jedan od većih izazova koji je nametnut roditeljima jest upravljanje dječjim korištenjem digitalnih uređaja, kao i sadržaja na njima, poput mobitela, tableta i laptopa, s obzirom na to da provođenje vremena na medijima nikada nije bilo veće.

Roditelji bi trebali osvijestiti kako su njihova djeca sve ranije izložena medijima te trebaju biti svjesni utjecaja koji mediji mogu prenijeti na njihovu djecu (Sindik i Veselinović (2010)). Bitno je sagledati u cjelini širinu problematike. Mediji mogu imati puno veći značaj u životima ljudi od drugih stvari koje se smatraju puno važnijima. Utjecaj medijskog sadržaja na dijete, ali i pasivno okruženje u kojem ono odrasta su problemi koje roditelji trebaju na vrijeme početi zapažati te, u skladu s tim, raditi na njihovom sprečavanju i rješavanju. Također, djetetova mentalna i emocionalna nespremnost za život s medijima trebaju biti još jedan razlog za edukaciju roditelja po pitanju medijske pismenosti (Sindik i Veselinović, 2010). Uloga roditelja u medijskom odgoju djece je i stvaranje adekvatnih preduvjeta kako da se djeca služe medijima, a da pritom kritički promišljaju o sadržajima na koje na njima nailaze. Prema Sindik i Veselinović (2010.), većini je djece njihov roditelj uzor te bi zbog toga još više roditeljski odnos prema samim medijima trebao predstavljati prvi korak u medijskom opismenjavanju djece .

Prema Đuran, Koprivnjak i Maček (2019) osvještavanje i educiranje roditelja o medijima glavna je zadaća suvremenog odgojitelja. To se može obavljati na više načina. Može se stvoriti kutić za roditelje koji će biti namijenjen informiranju o medijima, mogu se organizirati roditeljski sastanci na temu medija i njihova utjecaja, roditelje se može uputiti na stručne izvore koji govore o učinku medija na dječji odgoj i tome slično. Kako bi se ovo sve moglo provesti, važna je potpora sustava koji će raditi na educiranju i stručnom usavršavanju odgojitelja na ovom području. Uz roditelje, odgojitelji trebaju preuzeti odgovornost i raditi na jačanju kompetencija na području medijske pismenosti kako bi to mogli prenijeti i na djecu koju odgajaju (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019).

Uloga je odgojitelja u medijskom odgoju djece neosporna i od velike je važnosti. Svaki bi odgojitelj trebao proći pravilnu i primjerenu edukaciju na temelju koje će onda

prenijeti sve svoje znanje i djeci koju odgaja. Glavni je cilj medijskog odgoja djece u vrtiću razvoj kritičkog pristupa medijima, razvoj medijske kompetentnosti, ali i razvoj kreativnog i aktivnog odnosa prema medijima (Sindik i Veselinović, 2010).

Bitno je spomenuti da je od iznimne važnosti suradnja odgojitelja i roditelja te kako bez nje rezultati ne mogu biti vidljivi i realizirani u praksi. Međusobna komunikacija, dijeljenje informacija te učenje jedni od drugih ključni su za uspješan medijski odgoj djeteta.

Sindik (2010; str. 27) ističe što odgojitelji i ostali stručnjaci u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje mogu učiniti u vezi s razvijanjem medijske pismenosti roditelja:

- „pružati informacije o medijima u kutićima za roditelje
- usmeno razgovarati s roditeljima ili stručnim suradnicima
- upućivati na stručne izvore koji govore o medijima i medijskom odgoju
- organizirati tematske roditeljske sastanke na temu medija,- davati informacije na web stranici ustanove te
- vlastite tiskovine na temu medijskog opismenjavanja“.

Brojna su istraživanja koja pokazuju koliko vremena djeca provedu na medijima. Jedno od njih je i istraživanje provedeno 2005. godine koje je provelo Američko psihološko društvo, a njegovi rezultati pokazuju da djeca prije nego krenu u vrtić provedu četiri tisuće sati ispred televizijskih ekrana (Ciboci i sur. 2011). Problem se javlja kada se osvijesti da djeca u današnjem svijetu odrastaju uz televizor te da nerijetko idealiziraju likove koji se pojavljuju u medijskim sadržajima. Televizor je medij koji, uz računalo, često može biti poticatelj nasilja u društvu, kao što može biti i okupator velikog dijela dječje pažnje. S obzirom na to, ono može kulminirati dječjim zapostavljanjem igre, smanjenom interakcijom s vršnjacima, smanjenim vremenom provedenim u prirodi, ali i udaljavanja djeteta od stvarnog svijeta (Mikić, 2004). Prema nalazima Ilišin (2001), američka istraživanja pokazuju da djeca iz siromašnijih i niže obrazovanih obitelji više gledaju televiziju, a to se najčešće događa zbog toga što oni imaju viška slobodnog vremena (Ilišin, Marinović Bobinac i Radin, 2001). Također, navodi i da se računalom i televizorom više koriste djeca koja dolaze iz obrazovanih i bogatijih obitelji. Govori i kako su djevojčice te koje se češće služe radijom te kako se potreba za radijom kao medijem povećava kako se povećava i dob djeteta (Ilišin,

Marinović Bobinac i Radin, 2001). Zbog toga se javlja sve veća potreba za prevencijom koja je usmjerena na medijski odgoj svakog pojedinca.

Televizija ima snažan utjecaj i na formiranje djetetova vokabulara, a onda i na razvoj komunikacijskih sposobnosti. Kada se sagledaju i pozitivni učinci medija na djecu, može se zaključiti kako je njihovo djelovanje u velikoj mjeri i negativno, ali i u velikoj mjeri može biti od pozitivnog značaja. Mediji su ti koji informiraju, ali i služe za zabavu i opuštanje. Zato je važno da djeca budu svjesna pozitivnih i negativnih strana medija kako bi mogli spriječiti ponašanja koja bi mogla imati loš utjecaj na njih te kako bi spoznali pozitivne faktore. Mikić (2004.) navodi kako generaliziranje sa sobom ne može donijeti ništa korisno, štoviše, samo se mogu donijeti pogrešni zaključci o djeci i medijima s obzirom da se pri generaliziranju zapostavlja bitna uloga roditelja i okoline samog djeteta, ali i činjenica kako djeca mogu puno toga naučiti uz pomoć medija. Shodno tome, ističe se važnost medijske pismenosti i medijskog odgoja koji bi uvelike pomogli u ostvarivanju karakterističnih znanja i vještina koje su potrebne za njihovo adekvatno korištenje (Ilišin i sur, 2001). Djeca bi kroz takav pristup naučila raspoznati dobar sadržaj od lošega, prepoznati pozitivne i negativne karakteristike medija, razlikovati maštu od zbilje, ali i preispitivati značenja sadržaja kojemu su izložena (Ilišin i sur, 2001).

ISTRAŽIVANJE I REZULTATI

CILJ ISTRAŽIVANJA

Glavni su ciljevi ovog istraživanja dobivanje informacija od roditelja o tome koliko njihova djeca dnevno vremena provedu na medijima, utvrditi koliko su roditelji upoznati s vremenom i sadržajem koje njihovo dijete provede na medijima te dobivanje njihova mišljenja o pozitivnim i negativnim stranama koje mediji ostavljaju na njihovu djecu.

Iz tih su ciljeva proizašle sljedeće hipoteze:

1. Roditelji nisu dovoljno upućeni o mogućim negativnim utjecajima medija na djecu predškolske dobi.
2. Roditelji smatraju da njihova djeca provode previše vremena na medijima.
3. Roditelji smatraju kako mediji imaju više negativan nego pozitivan učinak na njihovu djecu.

METODA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno putem interneta. Kreiran je strukturirani upitnik, odnosno anketa putem mrežne stranice *Wisiform* koja predstavlja jednostavni alat za izradu anketa. Upitnik obuhvaća 9 pitanja pri čemu je njih osam koncipirano na način da ispitanici mogu odabrati samo jedan od više ponuđenih odgovora, dok je zadnje pitanje jedino koje je otvorenog tipa i u kojemu su ispitanici mogli ponuditi opširniji odgovor i adekvatno objašnjenje uz njega.

SUDIONICI

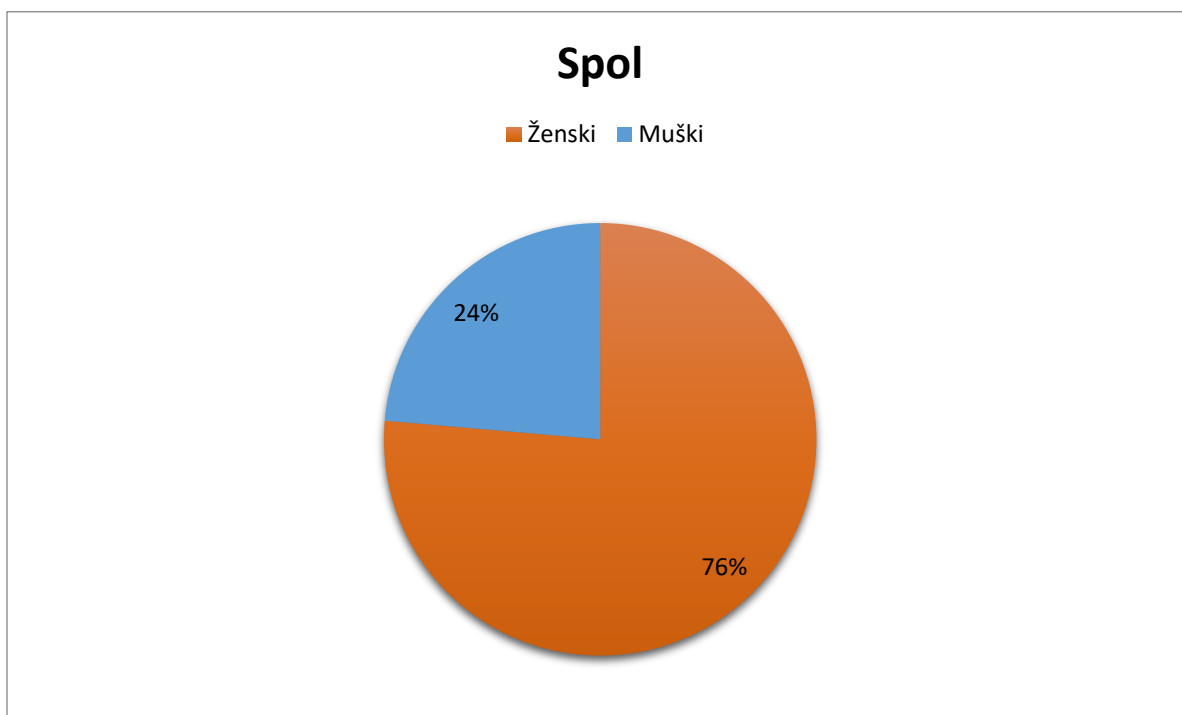
Anketni je upitnik namijenjen isključivo roditeljima predškolske djece iz petrinjskih vrtića. Upitnik je naprije poslan pedagoginji svih vrtića na e-adresu, nakon čega ga je ona prosljedila svim roditeljima putem njihovih e-adresa. Roditelji su u uvodnom objašnjenju bili upoznati s time da će se njihovi odgovori koristiti samo u svrhu istraživanja u ovome

diplomskom radu te da je cijeli upitnik potpuno anoniman. U upitniku je sudjelovalo 38 ispitanika od kojih se zahtijevalo da ponude iskrene odgovore kako bi rezultati istraživanja bili što relevantniji.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U anketnom je upitniku sveukupno sudjelovalo 38 ispitanika. Većim dijelom su to bile osobe ženskog spola: njih 76,3 %, dok su osobe muškog spola sudjelovale u postotku od 23,6 %. (Slika 1.)

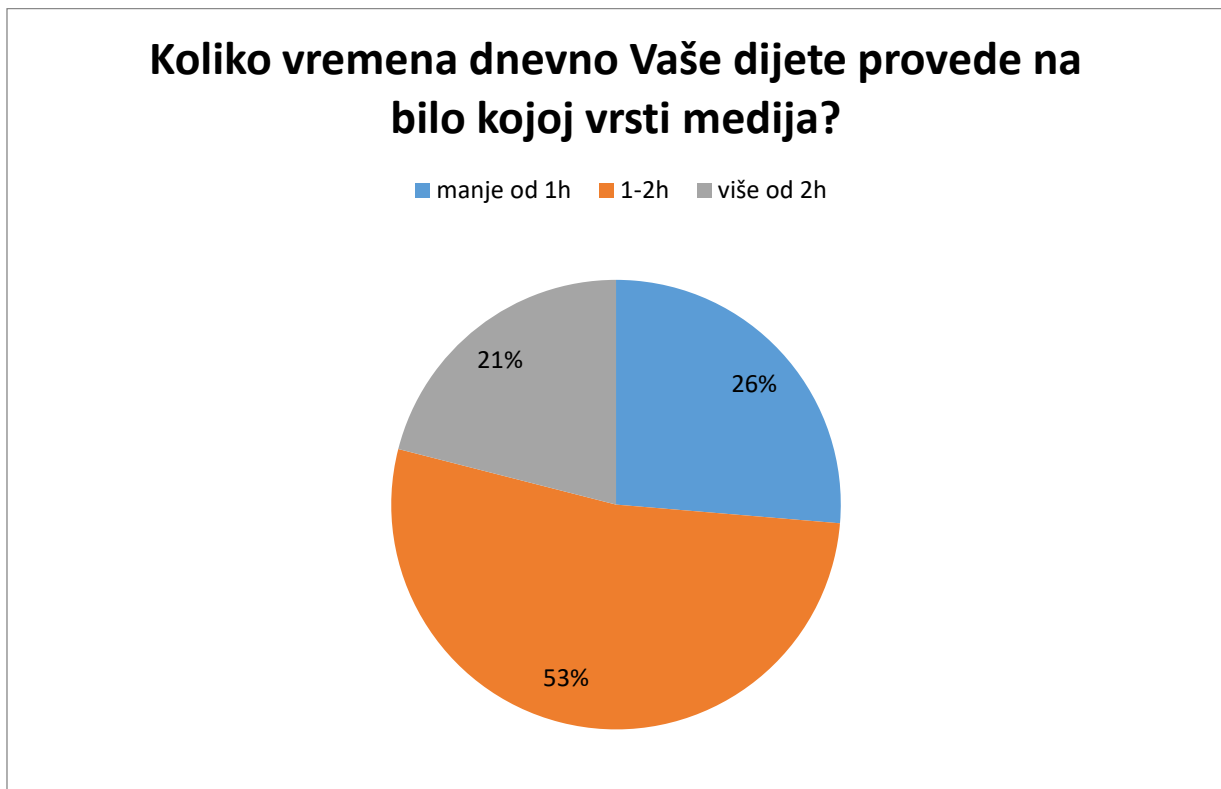
Slika 1.

Napomena. (Autorski rad)

Sljedeće se pitanje odnosilo na vrijeme koje djeca ispitanih roditelja provedu na nekoj vrsti medija. Ponuđeni su odgovori bili manje od 1 h, 1 do 2 h ili više od 2 h. Iz rezultata se može iščitati kako je najviše ispitanika (njih čak 52,6 %) odgovorilo da im je dijete na medijima u vremenskom razdoblju od 1 do 2 sata, dok je najmanji postotak sudionika (njih 21 %) odgovorilo kako njihova djeca provode više od 2 sata na nekoj vrsti medija. Svi su rezultati prikazani na Slici 2.

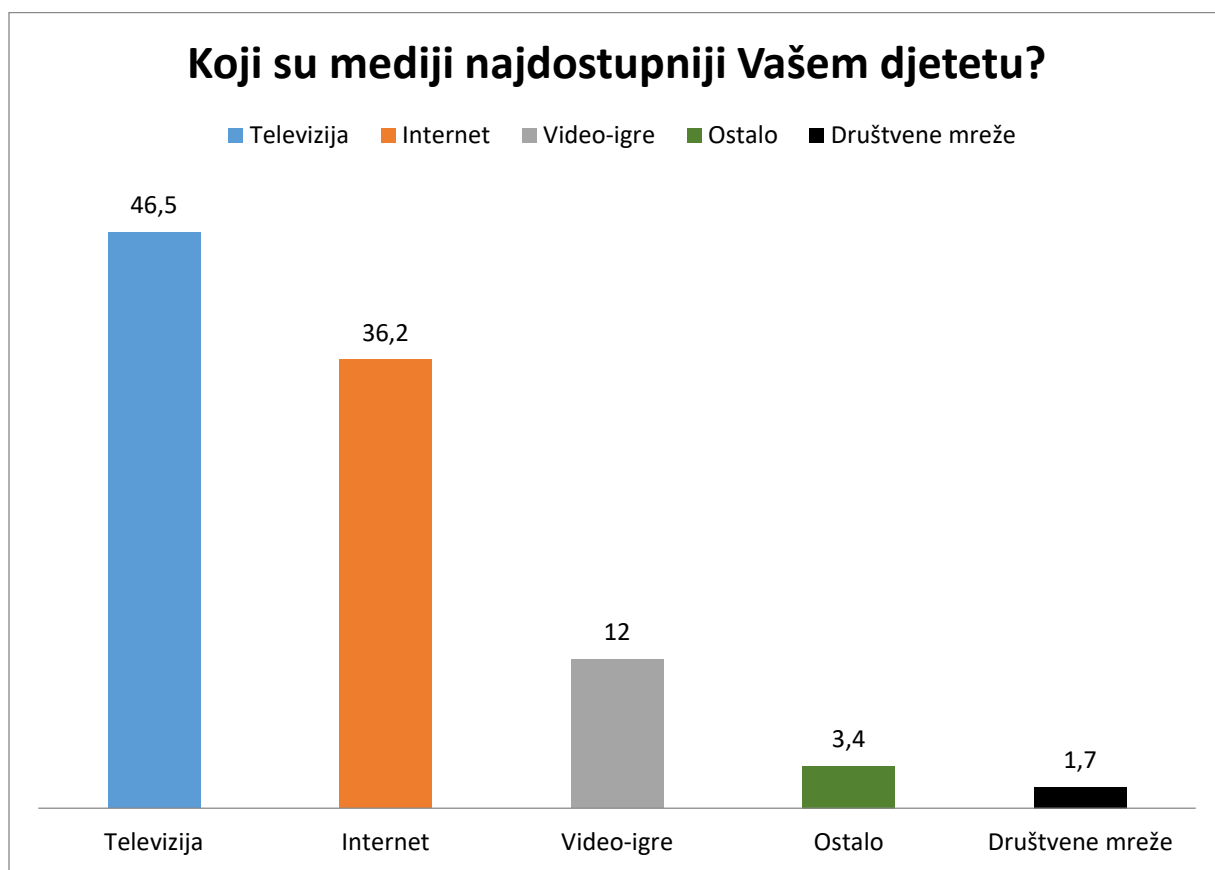
Slika 2.

Napomena. (Autorski rad)

Sljedeće je pitanje višestrukog odabira, što znači da su sudionici mogli izabrati između više ponuđenih odgovora. Mogli su izabrati više njih za koje su smatrali da najviše odgovaraju navikama njihove djece. Odgovori koji su bili ponuđeni su televizija, internet, videoigre, društvene mreže i ostalo. U ovome je pitanju dobiveno sveukupno 58 odgovora. Može se zaključiti kako je televizija najdostupniji medij djetetu sa 46,5 %, nakon nje slijedi internet s 36,2 %, videoigre 12 %, društvene mreže 1,7 % i ostalo 3,4 %.

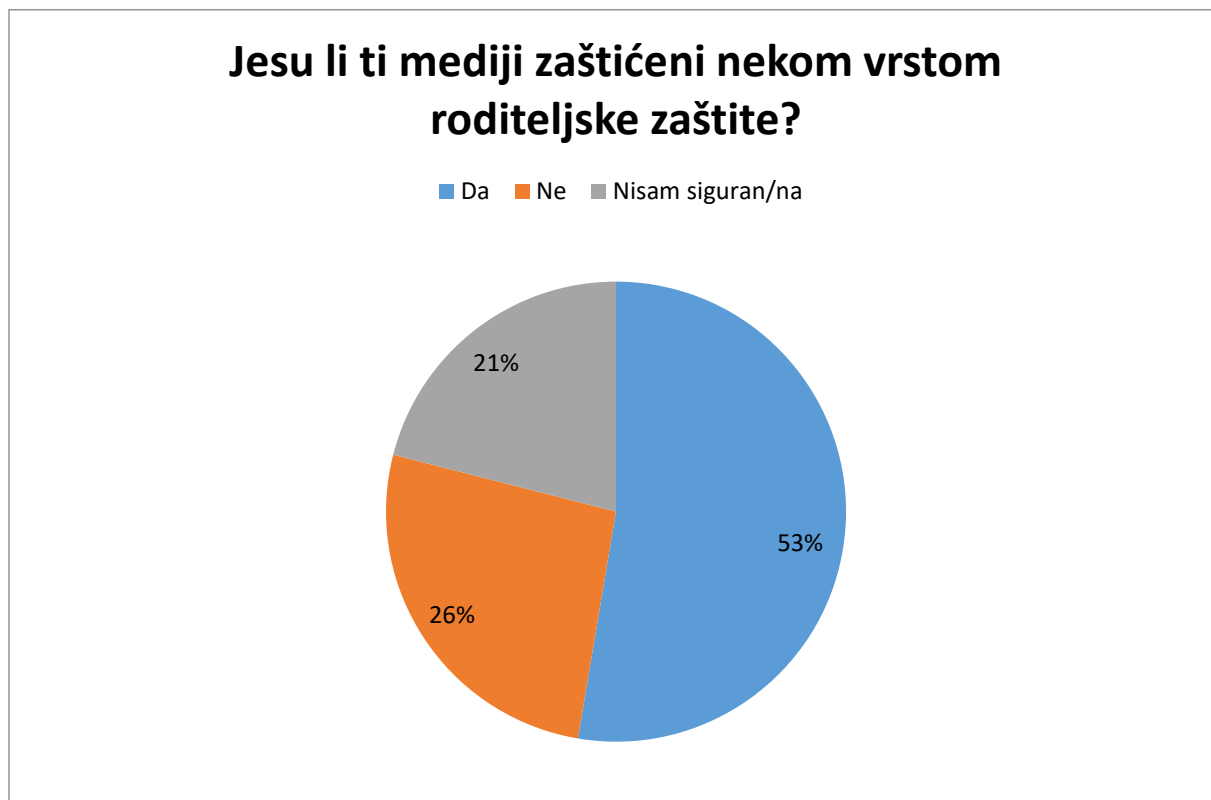
Slika 3.

Napomena. (Autorski rad)

Nakon toga slijedi pitanje u kojemu se saznaje jesu li ti mediji zaštićeni nekom vrstom roditeljske zaštite. Od 38 odgovora njih 52,6 % je odgovorilo da su pod roditeljskom zaštitom, njih 26,3 % da nisu pod roditeljskom zaštitom te 21 % ispitanika nije bio siguran. Rezultati su prikazani na Slici 4.

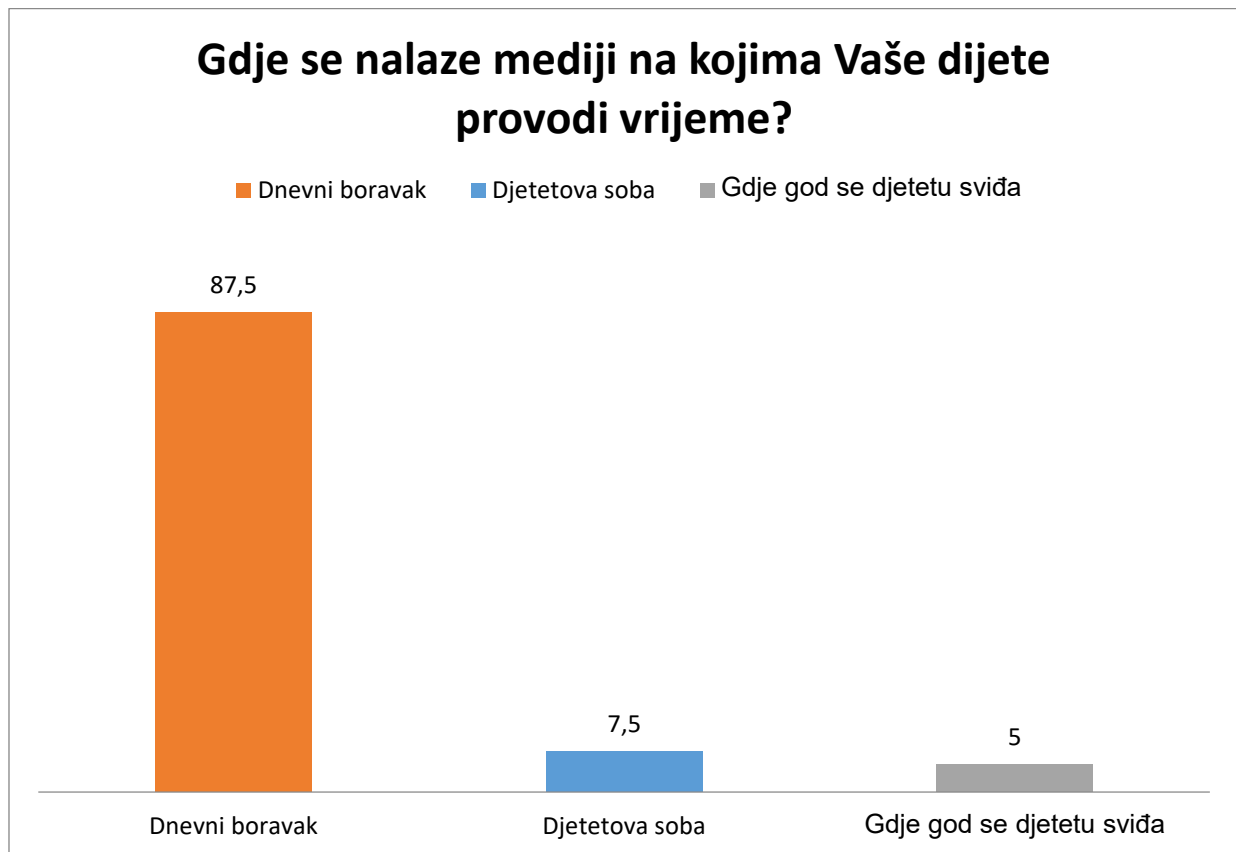
Slika 4.

Napomena. (Autorski rad)

Odgovori na pitanje gdje se nalaze mediji na kojima dijete provodi vrijeme bili su različiti te također višestrukoga karaktera (40 odgovora). Naime, pokazalo se da njih 87,5 % smatra da je medij koji je dostupan njihovom djetetu smješten u dnevnom boravku, 7,5 % u djetetovoj sobi te 5 % gdje god se djetetu sviđa.

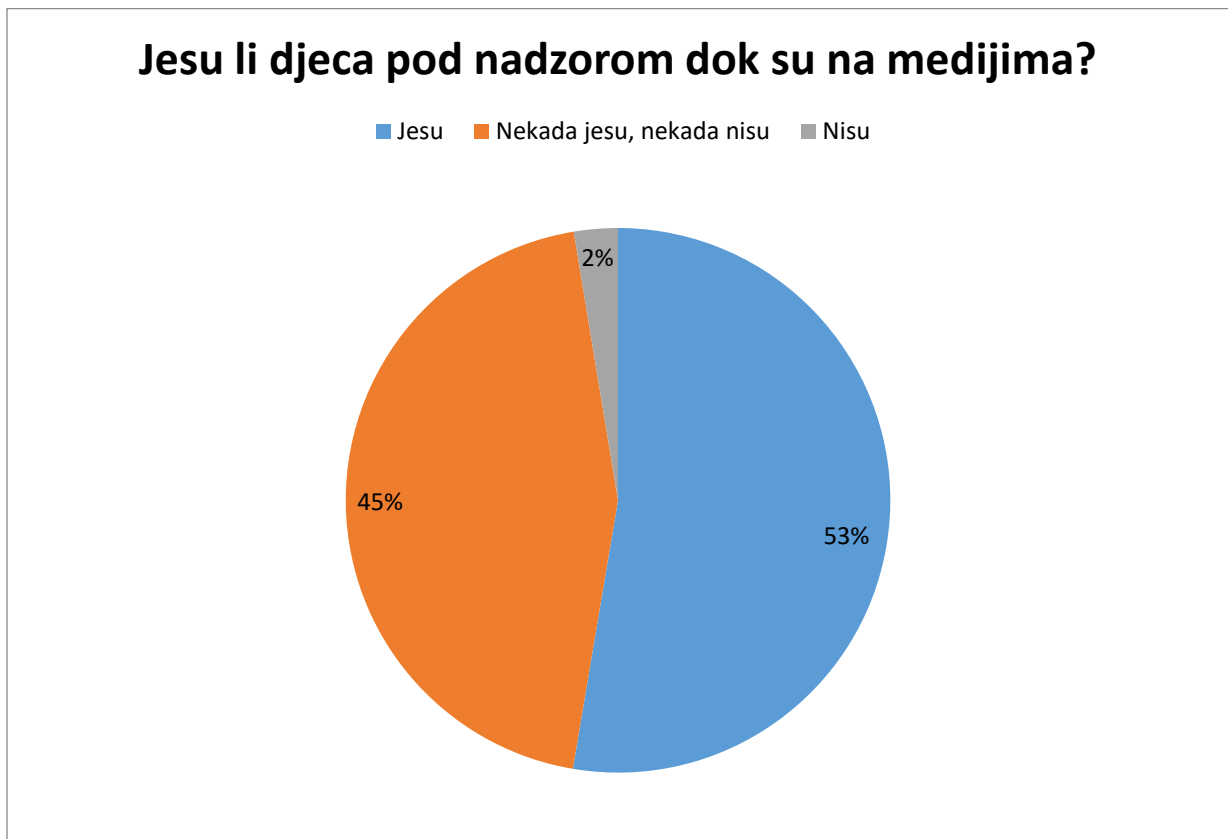
Slika 5.

Napomena. (Autorski rad)

U idućem pitanju ispitanici su trebali odgovoriti jesu li djeca pod nadzorom dok su na medijima. Pritom je 52,6 % potvrdilo kako su njihova djeca pod nadzorom dok su na medijima, 44,7 % je odgovorilo kako nekada jesu, a nekada nisu te samo 2,6 % da djeca nisu pod nadzorom dok su na medijima, što je prikazano na Slici 6.

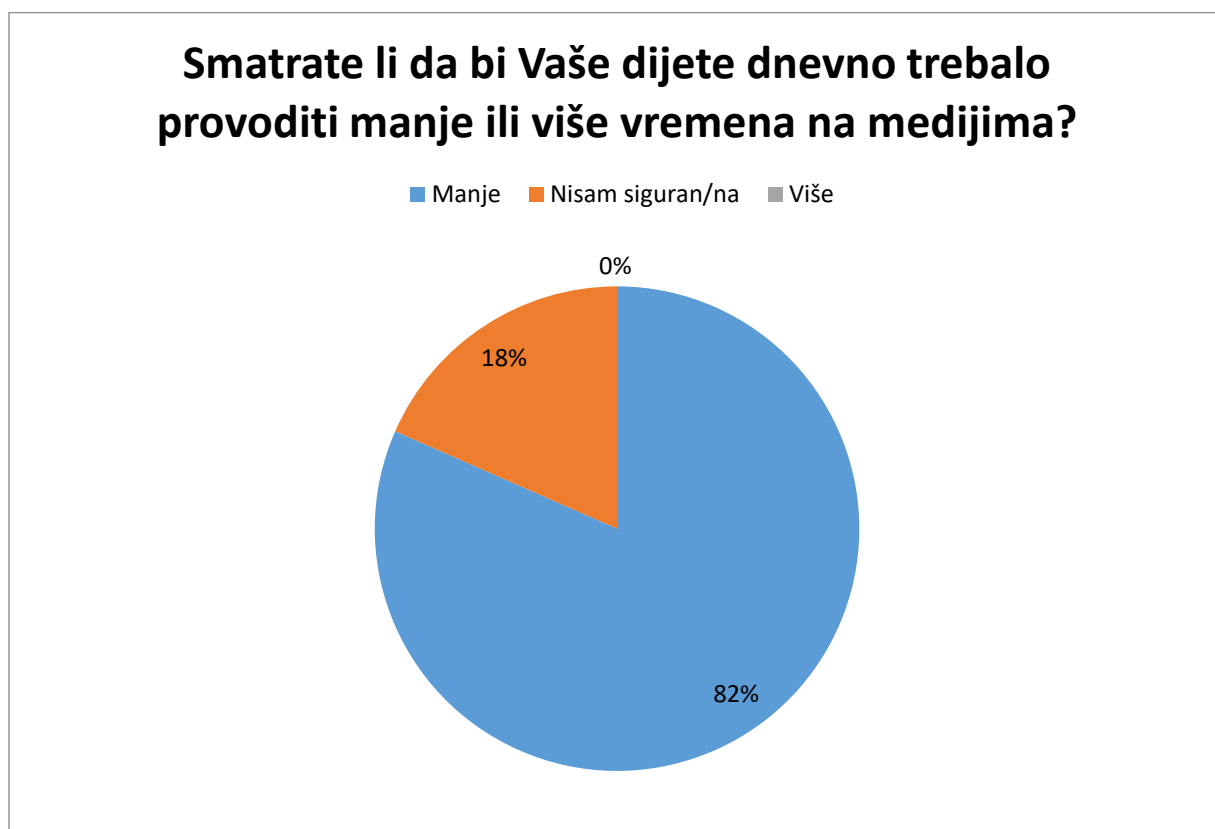
Slika 6.

Napomena. (Autorski rad)

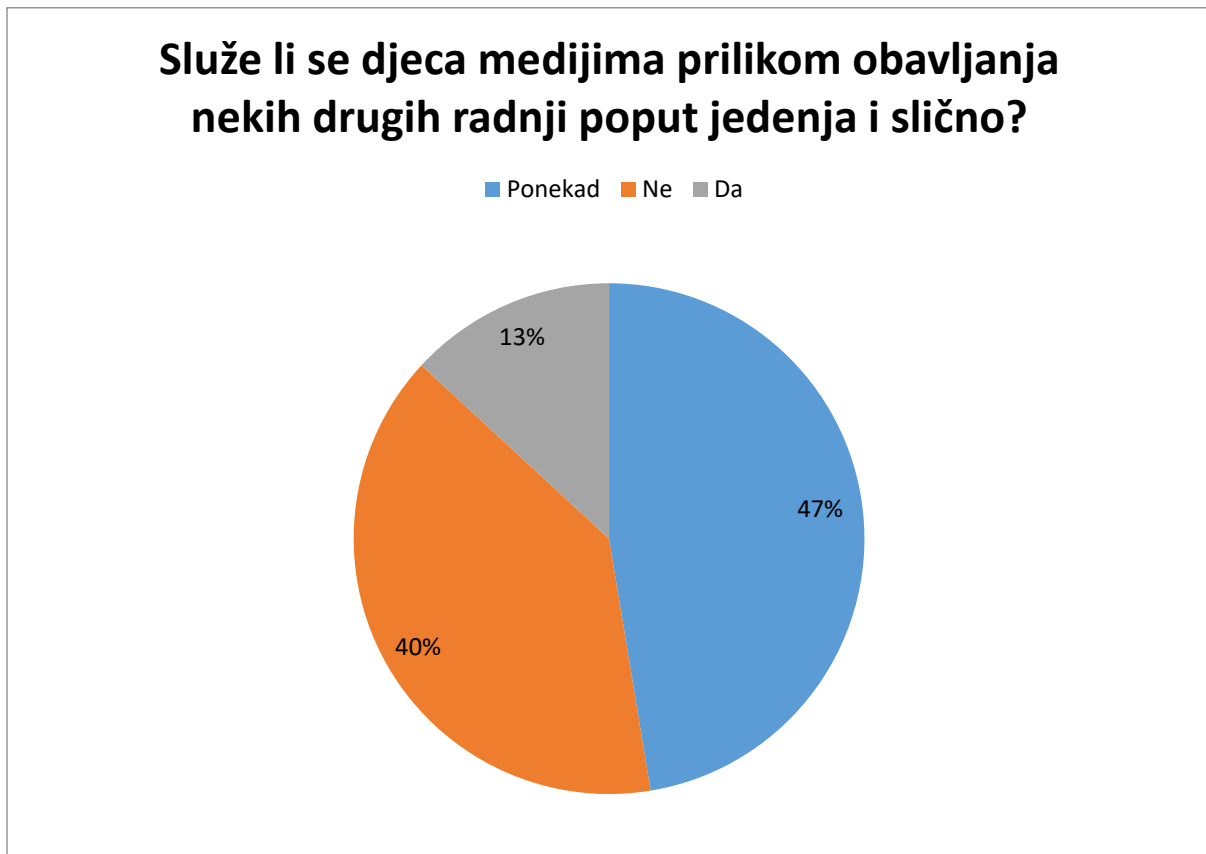
U idućem su se pitanju ispitanici trebali očitovati o tome smatraju li kako bi njihovo dijete trebalo provoditi manje ili više vremena na medijima. Prema odgovorima prikazanim na Slici 7., 81,5 % ispitanika je odgovorilo da njihova djeca trebaju provoditi manje vremena na medijima, 18,4 % je odgovorilo kako nisu sigurni, dok nitko nije odgovorio da smatra kako njegovo dijete treba provoditi više vremena na medijima.

Slika 7.

Nakon prethodnih pitanja, uslijedilo je i pitanje služe li se djeca medijima prilikom obavljanja nekih drugih radnji poput jedenja i slično. Rezultati prikazani na slici 8 pokazuju da je 47,3 % ispitanika odgovorilo *ponekad*, 39,4 % ispitanika je odgovorilo *ne*, a njih 13,1 % je dalo potvrdni odgovor.

Slika 8.

Zadnje je pitanje jedino koje je bilo otvorenoga tipa, što znači da sudionicima nisu bili ponuđeni odgovori, već su oni sami mogli napisati svoje mišljenje.

Pitanje je glasilo: *Mislite li da mediji imaju više pozitivan ili negativan utjecaj na Vaše dijete? Obrazložite.* Od 38 sudionika je odgovorilo njih 30. Devet ispitanika je odgovorilo kako mediji imaju pozitivan utjecaj na njihovu djecu, dok je 11 odgovorilo kako mediji negativno utječu, te je 10 ispitanika odgovorilo kako mediji imaju podjednak utjecaj na njihovu djecu.

U nastavku su prikazani odgovori od ispitanika koji smatraju kako mediji imaju pozitivan utjecaj na njihovu djecu, a oni glase:

„Trenutno pozitivan, jer uglavnom koristi sadržaje namijenjene djeci. Uči pjesmice, sluša priče, gleda crtane i dječje filmove.“

„Pokušavamo se usredotočiti na što više edukativnih sadržaja. Zabavne reduciramo koliko je moguće. Tako da smatram da utjecaj nije negativan.“

„Da su bili dostupni nama u djetinjstvu, smatram da bismo ih i mi koristili i da nemaju nužno negativan utjecaj.“

„Ukoliko je sadržaj edukativan i primjeren dobi djeteta utjecaj je pozitivan.“

„S obzirom da biramo što će gledati, pozitivan. Važno je odmjeriti šta se gleda i koliko, u suprotnom ne bi bilo dobro.“

„Dosta pozitivan, uče strani jezik uz crtiće te su dosta više informatički obrazovaniji nego ja sama, pošto nam je informatika sve više tražena.“

„YoutubeKids. Naučila je engleski jezik, znanstvene činjenice iz emisija o životinjama i prirodnim pojavama. Uz roditeljski angažman i aktivan nadzor i blokiranje neželjenih kanala i videa je korisno. Helen Doron škola ima aplikaciju koja je dio edukacije, sadrži video i audio sadržaj. Koristiti tehnologiju za dobrobit djeteta, ne kao zamjena za bavljenje njima.“

„Pozitivan. Većinom gleda edukativne crtiće iz kojih uči.“

„Nauči strane jezike, nauči o očuvanju biljnog i životinjskog svijeta.....“

Ispitanici koji smatraju kako mediji negativno utječu na njihovu djecu su to obrazložili u sljedećim tvrdnjama:

„Mislim da imaju negativan utjecaj na djecu, te općenito ljude.“

„Negativan ako je u pretjeranoj mjeri.“

„Mislim da imaju više negativan utjecaj zbog prevelike raširenosti loših medija.“

„Negativan. Smanjenje koncentracije i gledanje neprikladnog sadržaja.“

„Negativnog.“

„Negativan, nosi naočale. Moguće zbog ekrana. Trudimo se da ih gleda što manje i da više vremena provodi vani.“

„Negativan. Djeca se prerano susreću sa nekim informacijama koje nisu za njihov uzrast.“

„Negativan.“

„Negativan, jer dosta sadržaja u medijima nije za djecu.“

„Mislim da u današnje vrijeme mediji više negativno utječu zbog raznih sadržaja koja se nameću i promoviraju.“

„Definitivno, negativan!“

Za podjednak utjecaj (negativan i pozitivan) medija na njihovu djecu odlučilo se 10 ispitanika, a odgovori su sljedeći:

„Podjednako.“

„Kako koji. Dijete gleda samo crtiće u kojima ponekad može nešto i naučiti. Ili sluša muziku kojom prilikom plešemo i pjevamo.“

„I pozitivan i negativan utjecaj, ovisno o sadržaju.“

„Ovisno o sadržaju koji gleda.“

„Ne smatram da je sve što dijete gleda negativno jer često puta gleda neke edukativne videe iz kojih nauči kreirati neke radove sama. Negativno je jedino to što to toliko privlači djetetovu pažnju da se toliko udubi u to i ne doživljava ništa oko sebe, ako nekad malo pretjera i duže nešto gleda postane razdražljiva, ali nastojimo joj ograničiti vrijeme provedeno uz medije.“

„U ograničenim količinama pozitivan, ali naravno ovisi o sadržaju. Ako je sadržaj iz kojeg djeca uče smatram to pozitivnim.“

„Podjednako.“

„Radio je po mom mišljenju pozitivan medij. Televizija u ograničenom periodu također u kontroliranim uvjetima. Telefon nikako ni u kojim količinama.“

„Ne znam, podjednak.“

„Smatram da se dijete kroz medije dodatno obrazuje o svakodnevnim lokalnim i svjetskim temama i novostima te se uči o internetskoj pismenosti. Isto tako smatram da prevelika izloženost djece internetu i sličnim medijima može loše utjecati na mentalni razvoj i samopouzdanje.“

RASPRAVA

Rezultati istraživanja pokazali su kako roditelji smatraju da je televizija medij koji njihova djeca najviše koriste, te da na medijima općenito provode između jednog i dva sata. Također, većina navodi kako su mediji kojima se djeca koriste pod nekom vrstom roditeljske zaštite i da su mediji djeci najdostupniji u njihovu dnevnom boravku. Na pitanje jesu li djeca pod nadzorom dok su na medijima, veći dio njih odgovorio je da jesu, ujedno je velik broj roditelja odgovorio da smatra kako im djeca trebaju manje vremena provoditi na medijima, čime se potvrdila jedna od postavljenih hipoteza ovoga istraživanja, a to je da roditelji smatraju kako njihova djeca provode previše vremena na medijima. Uz tu hipotezu, potvrđena je i druga, a to je da roditelji nisu dovoljno upućeni o negativnim utjecajima medija na djecu, što potvrđuju odgovori da medijski sadržaj koji djeca gledaju nije pod roditeljskom zaštitom, kao i odgovori na pitanje jesu li djeca pod nadzorom dok su na medijima jer većina rezultata pokazuje kako nisu pod nadzorom.

ZAKLJUČAK

Pokazalo se da mediji predstavljaju velik dio života svakoga djeteta te da ono odrasta uz njihovu prisutnost. Djeca se rađaju okružena medijima i s pomoću njih počinju upoznavati svijet oko sebe. Od najranije se dobi privikavaju na medijske sadržaje i na sve ono što oni sa sobom nose. Djeca vole animirane filmove, televizijske programe, zabavne emisije, videoigre i druge medijske sadržaje te im oni, bez obzira na njihovu kvalitetu i primjerenost, vrlo brzo mogu okupirati misli i pažnju. Upravo su zbog toga roditelji dužni zaštititi djecu od neprimjerenih medijskih sadržaja i prekomjernog izlaganja djece medijima te djeci pružiti primjeren medijski odgoj. Trebaju odrediti sadržaje koji su korisni za njihovu djecu i u skladu s njihovom dobi i razvojnim potrebama, ali i ograničiti vrijeme njihove izloženosti medijima. Upravo se zbog toga stavlja veliki naglasak na roditelje, što im može predstavljati i svojevrsan pritisak jer roditelji često nisu dovoljno educirani i informirani o primjerenom korištenju medija u svakodnevnome životu djece. Oni ponekad nisu dovoljno svjesni količine opasnosti koju mediji sa sobom nose. Ustvari, može se reći da ne postoji sadržaj koji je dovoljno prilagođen djeci predškolske dobi, dakle, takav sadržaj koji ne zahtijeva roditeljsku skrb i nadzor. Dijete može razviti svoju osobnost kroz kvalitetan sadržaj i emisije, ali u suradnji s drugima. Zato ih je važno naučiti kako u svijetu ljudi trebaju pomagati jedni drugima u svakom aspektu njihovog života, pa tako i u medijskom. Pokazalo se kako mediji mogu biti od pozitivnog i negativnog značaja za svakog čovjeka, pa tako i za djecu. Kvalitetne računalne igre, web-stranice posebno određene za djecu i kvalitetni sadržaji na televiziji mogu pomoći u istraživanju i spoznavanju različitih kultura, tradicija i rasa, kao i svega za što djeca pokazuju interes. Pomoću medija djeca mogu razvijati kreativnost, maštu, upoznavati svijet izvan okvira njihove svakidašnjice i proširivati vokabular kao i učiti nove riječi. Mediji ih potiču na priču, crtanje, igru, ples i pjesmu, te ih kroz edukativne sadržaje mogu o mnogo čemu naučiti i dodatno ih obrazovati, ali im i, kroz njihovo neodgovorno korištenje, mogu ostaviti trajne i negativne posljedice. U svemu tome odgojitelji mogu puno pomoći i kroz kvalitetnu komunikaciju s djetetom imati veliki značaj za njegov adekvatan medijski rast. S obzirom na sve veću prisutnost medija u vrtićima, i dalje je premala stručna podrška odgojiteljima u njihovom usavršavanju medijske pismenosti kojoj bi u današnje vrijeme trebalo posvetiti puno više pažnje nego što je to bilo prije. Stoga se nameće potreba za sve većim obrazovanjem odgojitelja u njihovom profesionalnom medijskom odgoju.

Rezultati istraživanja potvrdili su da djeca provode previše vremena na medijima te kako je njihov utjecaj više negativan nego pozitivan. Time su potvrđene postavljene hipoteze u ovome radu: roditelji nisu dovoljno upućeni o mogućim negativnim utjecajima medija na djecu predškolske dobi, roditelji smatraju da njihova djeca provode previše vremena na medijima te da roditelji smatraju kako mediji imaju više negativan nego pozitivan učinak na njihovu djecu.

Istraživanje je pokazalo da roditelji, iako su svjesni da djeca provode previše vremena na medijima, nisu dovoljno upućeni u negativni utjecaj medija na njihovu djecu. Zanimljiva je činjenica to da, iako su svjesni kako bi trebali smanjiti vrijeme koje njihovo dijete provede izloženo medijima, ipak većina njih ne razmišlja o zaštitnim mjerama kada je dijete na medijima. Iz rezultata istraživanja može se zaključiti i to da bi iznimno važno bilo upozoriti roditelje na štetan utjecaj medija u vrijeme kada bi se djeca trebala baviti drugim aktivnostima, primjerice, da ih se zabavi prilikom jela, prije i za vrijeme spavanja ili jednostavno u situacijama u kojima se očekuje od djece da budu poslušna i pristojna da mediji budu sredstvo ostvarivanja ciljeva, a nerijetko i sredstvo ucjene. Dakle, roditelje bi svakako trebalo dodatno medijski obrazovati, odnosno medijski opismeniti te im pritom naglasiti da mediji ne mogu zamijeniti odgoj. I dalje sva istraživanja upućuju na to da mediji mogu imati štetan utjecaj na dječji rast i razvoj te da se, u skladu s tim, treba raditi na medijskoj pismenosti odraslih i djece kako bi se spriječile negativne posljedice medija, a istaknule i iskoristile one pozitivne.

Na kraju ovoga rada može se zaključiti da su mediji sveprisutni i da imaju važnu ulogu u svakodnevnome životu odraslih, ali uvelike i djece predškolske dobi.. Njihova uloga nije nužno loša, ako se, naravno, njima naučimo pravilno koristiti. Važno je imati na umu to da se svaki medijski sadržaj može dodatno analizirati, komunicirati i propitkivati. Djeci predškolske dobi u današnje je vrijeme teško zabraniti korištenje medija, a ono što se može napraviti jest to da se ograniči vrijeme koje oni na njima provode te da se mediji kojima se koriste stave pod zaštitu i roditeljski nadzor. Svako je dijete specifično i svakome se treba pristupiti na drugačiji način, a odrasli su tu kako bi pokazali put, izabrali način te naučili dijete što je najbolje za njega i kako da što sigurnije i lakše korača kroz život.

LITERATURA

- Briggs, A. i Burke, P. (2011). *Socijalna povijest medija – od Gutenberga do Interneta*. Zagreb: Naklada Pelago.
- Canadian Paediatric Society. *Impact of media use on children and youth*. *Paediatr Child Health*. 2003; 8(5): 301-306.
- Car, V. (2010). *Televizija u novomedijskom okruženju*. *Medijske studije*, 1(1-2), 91-103.
- Chaudron, S. (2015). *Young Children (0-8) and digital technology: A qualitative exploratory study across seven countries*. Publications Office of the European Union.
- Ciboci, L., Kanižaj, I. i Labaš, D. (2011). *Djeca medija: od marginalizacije do senzacije*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D. i Osmančević, L. (2018). *Obitelj i izazovi novih medija, Priručnik s radnim listićima za roditelje, nastavnike i stručne suradnike*. Treće dopunjeno izdanje. Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu.
- Ciboci, L. (2015). *Od medijskog opismenjavanja do odgovornog roditeljstva*. U Marković, N. (Ur.), *Komunikacija odgaja - odgoj komunicira*. *Emocionalna i medijska pismenost* (46-54). Pragma
- Common Sense Media (2013). *Zero to Eight. Children's Media Use in America 2013*. Dostupno na: <https://www.commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2013>, pristupljeno 21.05.2024.
- Đuran, A., Koprivnjak, D. i Maček, N. (2019). *Utjecaj medija i uloga odraslih na odgoj i obrazovanje djece predškolske i rane školske dobi*. *Communication Management Review (01)* (04), 270-283.

- Ilišin, V., Marinović Bobinac, A. i Radin, F. (2001). *Djeca i mediji: Uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
- Inglis, F. (1997). *Teorija medija*. Zagreb: Barbat.
- Jurčić, D. (2017). *Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj*. Mostariensia: Časopis za društvene i humanističke znanosti, 21(1), 127-136.
- Livingstone, S. (2016). *New 'screen time' rules from the American Academy of Pediatrics*. Dostupno na: <https://blogs.lse.ac.uk/parenting4digitalfuture/2016/10/21/new-screen-time-rules-from-the-americanacademy-of-pediatrics/>, pristupljeno 21.05.2024.
- Mandarić, V. ((2012). *Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih*. Bogoslovska smotra. 82 (1). 131-149.
- Mikić, K. (2002). *Mediji u vrtiću*. Child, kindergarten, family, 8 (27), 5-5.
- Mikić, K. (2002). *Mediji i dječja svakidašnjica*, Zapis. Zagreb.
- Mikić, K. (2004). *Mediji i roditelji (I)*. *Zapis: Bilten Hrvatskog filmskog saveza*, (46). Dostupno na: http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=483#.YgV2dN_MK5c, pristupljeno 24. svibnja 2024.
- Mokriš, S. (2011). *Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 54 (4), 115-130.
- Ofcom (2019). *Children and parents: media use and attitudes report 2019*. Dostupno na: <https://www.ofcom.org.uk/research-and-data/media-literacy-research/childrens/children-and-parents-media-use-and-attitudesreport-2019>, pristupljeno 21.05.2024.
- Peruško, Z. (2011). *Uvod u medije*, Naklada Jesenski i Turk; Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb.

- Pintar, Ž. (2020). *Suvremeni odgojitelj kao pedagoški praktičar*. Methodological Horizons. 15 (1). 93-109.
- Sindik, J. i Veselinović, Z. (2010). Kako odgajateljice percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu? *Medijska istraživanja*, 16(2), 107-133.
- Wartella, E., Rideout, V., Lauricella, A., Connell, S. (2014). Revised Parenting in the Age of Digital Technology: A National Survey. Report of the Center on Media and Human Development, School of Communication, Northwestern University. Dostupno na: http://cmhd.northwestern.edu/wp-content/uploads/2015/06/ParentingAgeDigitalTechnology.REVISED.FINAL_.2014.pdf, pristupljeno 21.05.2024.